

รายงานสถานการณ์

ความเหลื่อมล้ำ

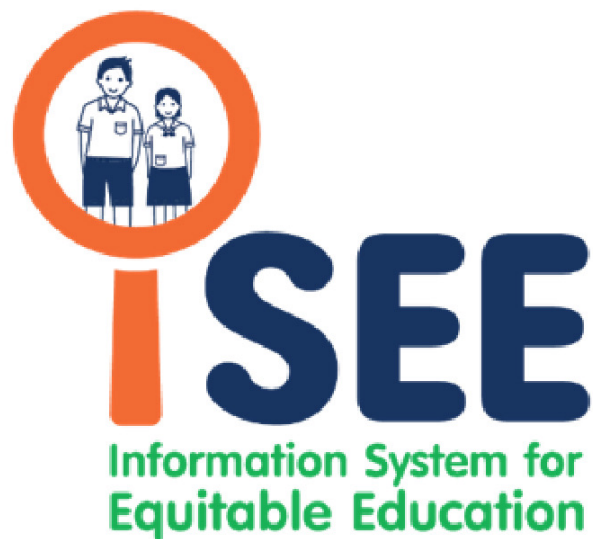
ทาง *การศึกษ* ๗ ลำสุด

ภาคเรียนที่ 2 / 2563

และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

โดย กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

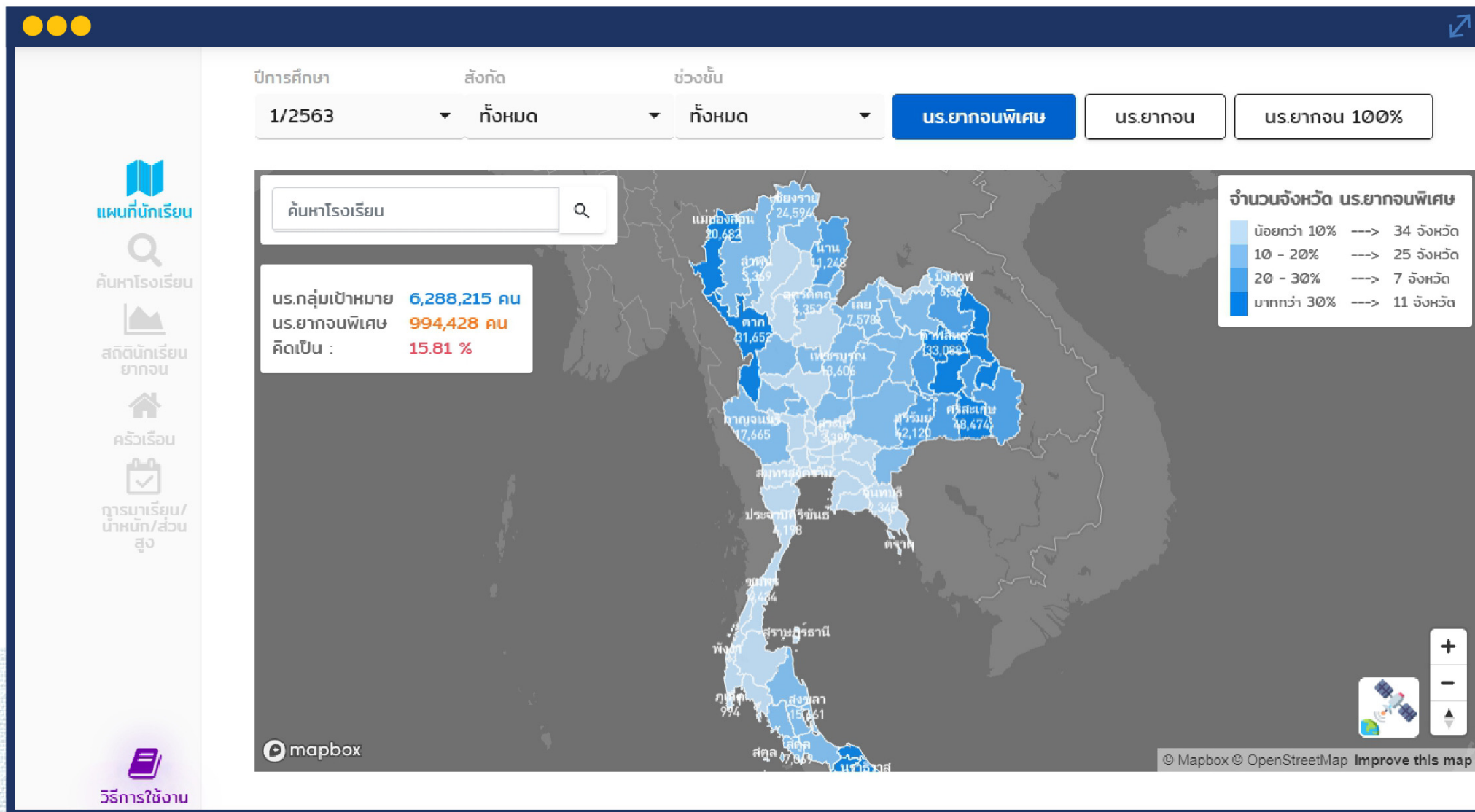

iSEE 2.0

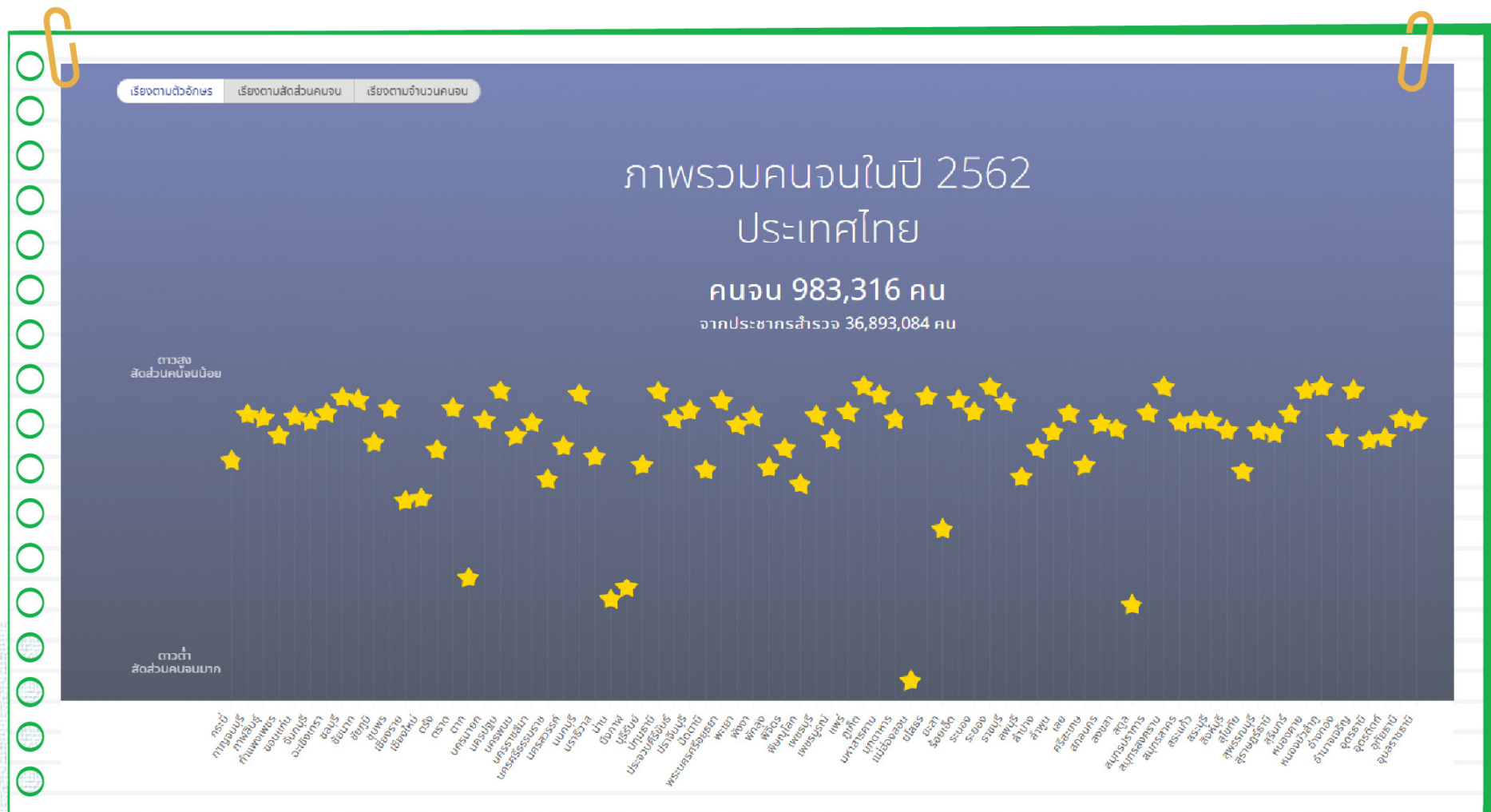
ระบบสารสนเทศ
เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

แผนที่นักเรียนยากจนและยากจนพิเศษ

ภาพรวมคนจนในปี 2562 ประเทศไทย

คนจน 983,316 คน จากประชากรสำรวจ 36,893,084 คน

จากผลกระทบของสถานการณ์ COVID-19

ส่งผลให้จำนวนกลุ่มเป้าหมาย กสศ. ในภาคเรียนที่ 2/2563
เพิ่มขึ้นกว่า **18%** ต่อเนื่องจากการเพิ่มขึ้นในภาคเรียนที่ 1/2563

นักเรียนยากจนพิเศษ ที่ คัดกรองใหม่

หมายเหตุ: *นักเรียนยากจนพิเศษที่คัดกรองใหม่

รายได้เฉลี่ยครัวเรือน

ของนักเรียนยากจนพิเศษ ภาคเรียนที่ 2/2563

ภาคเรียนที่ 2/61

1,289 บาท

ภาคเรียนที่ 1/62

1,250 บาท

ภาคเรียนที่ 2/62

1,205 บาท

ภาคเรียนที่ 1/63*

1,077 บาท

ภาคเรียนที่ 2/63*

1,021 บาท

ลดลง 5% ↓

หมายเหตุ: *รายได้เฉลี่ยครัวเรือนของนักเรียนยากจนเฉพาะสังกัดสพฐ. ที่คัดกรองใหม่ ปีการศึกษา 2563
ที่มา: <https://isee.eef.or.th/>

แหล่งที่มารายได้

ของครัวเรือนนักเรียนยากจนพิเศษ ภาคเรียนที่ 2/2563

ภาคเรียนที่ 1/62

ภาคเรียนที่ 1/63

ภาคเรียนที่ 2/63

ก่อน COVID-19

57.5

เงินเดือน/ค่าจ้าง

↓ 47.5

↑ 52.3

36.1

การเกษตร

↑ 44.2

↓ 41.0

5.7

ธุรกิจส่วนตัว

↑ 5.9

↑ 6.0

39.6

สวัสดิการจากรัฐ/เอกชน

↑ 54.5

↓ 49.5

5.4

รายได้จากแหล่งอื่น

↑ 8.8

↓ 7.4

หมายเหตุ: 1.ประมวลผลจากนักเรียนยากจนพิเศษที่สมัครคัดกรองใหม่ แต่ละภาคเรียน
2. นักเรียนยากจนพิเศษ 1 ครัวเรือนอาจมีหลายช่องทางรายได้

ผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19

เปรียบเทียบ ภาคเรียนที่ 1/2562, 1/2563 และ 2/2563

ภาคเรียนที่ 1/62

ก่อน COVID-19

1,159
บาท

รายได้เฉลี่ยสมาชิก
ในครัวเรือน
ต่อคนต่อเดือน

ภาคเรียนที่ 1/63

↓ 1,077
บาท

ภาคเรียนที่ 2/63

↓ 1,021
บาท

44%

ของนักเรียน
ที่สมัครคัดกรอง 1/62

สมาชิกครัวเรือน
อายุ 15-65 ปี ว่างงาน
(ที่ไม่ใช่ นักเรียน/นักศึกษา)

↑ 73%

ของนักเรียน
ที่สมัครคัดกรอง 1/63

↓ 31.8%

ของนักเรียน
ที่สมัครคัดกรอง 2/63

สมาชิกครัวเรือนเฉลี่ยของ
นักเรียนยากจนพิเศษเพิ่มขึ้น

จาก 4 คนเป็น 5 คน
และ ผนค. ลงทะเบียนสวัสดิการ
แห่งรัฐถึงร้อยละ 42

สมาชิกครัวเรือน 5 คน
และ ผนค. ลงทะเบียนสวัสดิการ
แห่งรัฐถึงร้อยละ 32

หมายเหตุ: ประมวลผลจากจำนวนนักเรียนยากจนที่สมัครคัดกรองใหม่ของภาคเรียนที่ 1/2562, 1/2563 และ 2/2563

10 จังหวัด

ที่มีนักเรียนยากจนพิเศษ
สูงสุด

	จังหวัด	เปอร์เซ็นต์
1	อุบลราชธานี	6.0%
2	ศรีสะเกษ	5.3%
3	นราธิวาส	4.5%
4	บุรีรัมย์	4.2%
5	สกลนคร	4.1%
6	ร้อยเอ็ด	4.0%
7	สุรินทร์	3.5%
8	กาฬสินธุ์	3.4%
9	ขอนแก่น	3.3%
10	ปัตตานี	3.2%

หมายเหตุ: % คือสัดส่วนนักเรียนยากจนพิเศษเมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนยากจนพิเศษทั้งหมดในภาคเรียนที่ 2/2563

ผลการวิจัย COVID Slide ในประเทศไทย (School Readiness)

คณะนักวิจัยจาก สถาบันวิจัยเพื่อการประเมินและออกแบบนโยบาย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย เผยผลการวิเคราะห์ข้อมูล School Readiness ที่ประเมินจากเด็กปฐมวัยใน 25 จังหวัดทั่วประเทศพบว่า เด็กอนุบาล 3 ในจังหวัดที่มีปัญหาการระบาดของโควิด-19 ในรอบที่ผ่านมาจนทำให้ต้องปิดโรงเรียนในช่วงเดือนมกราคมตลอดทั้งเดือน มีระดับคะแนน School Readiness ที่ต่ำกว่ากลุ่มที่สามารถไปเรียนได้ตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.วีระชาติ กิเลนทอง หัวหน้าคณะผู้วิจัยรายงานว่า
ระดับความพร้อมของเด็กปฐมวัย (school readiness)
กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวแสดงภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

ด้านภาษา

ลดลง 0.39 ปี ↓

ด้านคณิตศาสตร์

ลดลง 0.32 ปี ↓

ด้านสติปัญญา

ลดลง 0.38 ปี ↓

(รวมด้านภาษาและคณิตศาสตร์)

ผลการวิจัยดังกล่าวนี้จึงเป็นเครื่องยืนยันว่าการปิดเรียนอันเนื่องมาจาก COVID-19 ส่งผลทำให้ระดับความพร้อมของเด็กปฐมวัย (school readiness) ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ การดำเนินมาตรการการเปิด/ปิดโรงเรียนในอนาคตจึงควรคำนึงถึงผลกระทบดังกล่าวนี้ประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบาย

ม่านกันความรู้

PANDEMIC WALL

ภาวะที่ต้องเจอจากโรคระบาด

1

เด็ก ๆ เริ่มเหนื่อยล้า
จากชีวิตที่ถูก
"Disrupt"
จาก COVID-19

2

เด็ก ๆ กำลังประสบกับ
Cognitive Overload หรือ
"ภาวะสมองเต็ม"
จากความเครียดที่เกิดขึ้นจาก
COVID Disruption
ที่ยึดเยื้อจนไม่เหลือพื้นที่เพื่อ
ประมวลผลสำหรับการเรียนรู้ เด็ก ๆ
จึงอาจรู้สึก เหนื่อยล้า ขี้เกียจ
เบื่อ สมาธิหาย เรียนรู้ไม่ได้

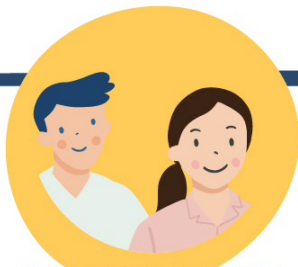
3

นอกจากนี้ เด็ก ๆ
จะมีปัญหาในการจัดการตัวเอง
เนื่องจากไม่สามารถสื่อสาร
ความรู้สึกหรือความวิตกกังวล
ออกมาได้

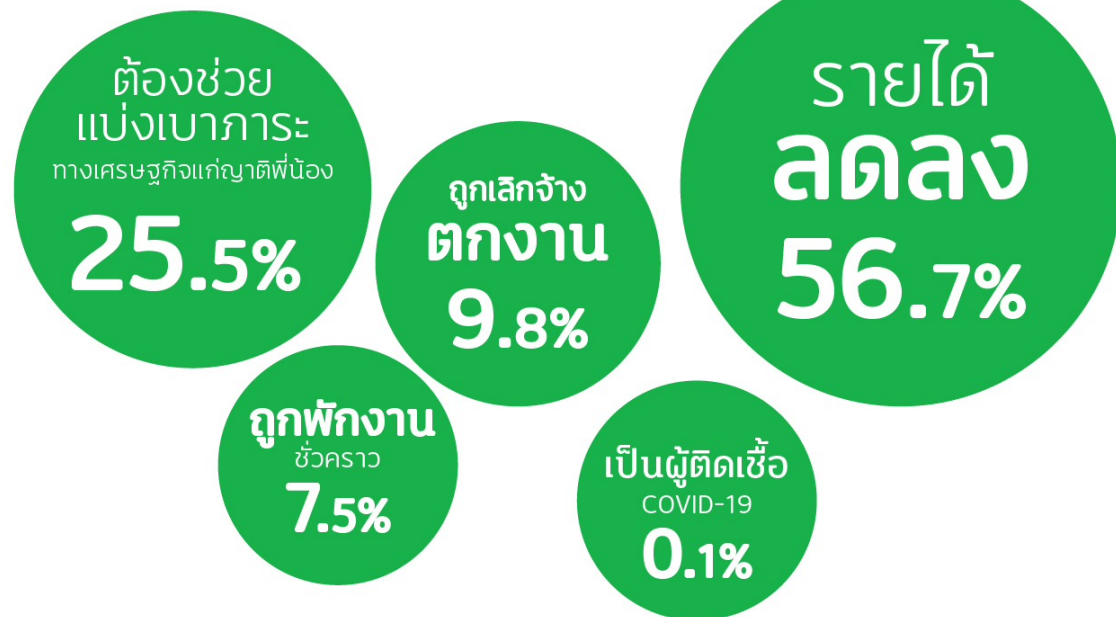

4

ผู้ใหญ่สามารถช่วยเด็ก
ได้โดยการพูดคุยกับเด็ก
อย่างตรงไปตรงมา
ถึงความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้น
จากสถานการณ์ COVID-19
และควรเปิดพื้นที่
ให้เด็กได้เล่าถึงความรู้สึก
หรือความกังวลของตัวเอง
ที่เกิดขึ้น

ผู้ปกครอง

นักเรียน

1. กลัวนักเรียนเสี่ยงติดเชื้อ 65%
2. ไม่มีค่าใช้จ่าย (ค่าครองชีพ) ในการมาเรียน 39%
3. ไม่มีหน้ากากอนามัยหรืออุปกรณ์ป้องกัน 28%
4. ไม่มีอุปกรณ์การเรียน 23%
5. โรงเรียนอยู่ในพื้นที่เสี่ยง 20%

ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครองเด็กนักเรียนยากจนพิเศษ

ที่คัดกรองใหม่ภาคเรียนที่ 2/2563

ประถมศึกษา
หรือต่ำกว่าประถมศึกษา

68%

ปริญญาตรี
หรือสูงกว่า

0.9%

ปวช./
ปวส.

2.2%

มัธยมศึกษา
ตอนต้น

18.9%

มัธยมศึกษา
ตอนปลาย

10.1%

หมายเหตุ: ประมวลผลจากครัวเรือนนักเรียนยากจนพิเศษที่คัดกรองใหม่ภาคเรียนที่ 2/2563 สังกัด สพฐ.

กสศ. บูรณาการการทำงาน

ช่วยเหลือครัวเรือนเด็กยากจนพิเศษ

กสศ. ดูแล
เด็กนักเรียนทุนเสมอภาค

ประมาณ 1 ล้านคน

.....
ผลทางเศรษฐกิจ
จะเกิดในอีก 10 ปี
ข้างหน้า

เด็กมีงานทำ
รายได้ครัวเรือน
เพิ่มขึ้น

ครัวเรือนยากจนที่สุด

15% ล่าง
ของประเทศไทย

กสศ.
รัฐสนับสนุน /
มาตรการเพิ่ม

พัฒนาอาชีพ
ศักยภาพ
เพิ่มรายได้
แก้ปัญหา
ว่างงาน

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1. การบูรณาการข้อมูลสถานการณ์ความยากจนรายครัวเรือน

ระหว่างหน่วยงานต่างๆ เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพและความต่อเนื่องของการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความยากจนในระยะยาว

2. การบูรณาการงบประมาณและทรัพยากร

ระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่มีการกิจแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความยากจน (ปัจจุบันมาตรการแก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศไทยมากกว่า 40 มาตรการยังสามารถบูรณาการการทำงานร่วมกันเพื่อเป้าหมายการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน)

3. การแก้ไขปัญหาความยากจนโดยใช้ครัวเรือนเป็นฐาน

(Household-based Anti-poverty Intervention) ในการดำเนินการมาตรการต่อเนื่อง 5-10 ปี

4. การแก้ไขปัญหาภาวะ COVID Slide และ Pandemic Wall ในประเทศไทย

เพื่อป้องกันผลกระทบของ COVID-19 ต่อพัฒนาการของเด็กเยาวชนในระยะยาว

5. Build Back Better

ข้อเสนอเชิงนโยบายเหล่านี้จะมีส่วนช่วยให้ประเทศไทยกลับมาสู่เส้นทางของการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำอย่างยั่งยืนตามเป้าหมาย SDG30 ได้ภายใน 10 ปีข้างหน้า

EEF in NUMBER

